Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Cursus studiorum monasticorum, sive series sublimium disciplinarium - Cod. Ettenheim-Münster 99-110

Thelogica universa - Ettenheim-Münster 107 - Tom. I

Cartier, Gallus

[S.l.], 1745

Caput tertium

urn:nbn:de:bsz:31-111007

Visual Library

Papâ inter apocrypha annumeratum. Anastasius Dionita fragmentum quoddam eorum brevavit in suô Opere trium Quadragesimarum editô à Cotelerio in suis monumentis Ecclesiæ Græcæ tom. 3. p. 428. 8°. Acta S. Matthiæ, de quibus Bollandus 24. feb. Volunt aliqui; Judæos aliquamdiu vitæ, et mortis S. Matthiæ exemplar celavisse, sed postmodum à quodam Monachô Trevirensis S. Matthiæ Monasterii ex eorum manibus eruptum fuisse, quod latinitate donatum in lucem edidit. Eruditi verò hæc Acta, nec vera, nec authentica existimant: fortè bonæ fidei viristè à Judæis deceptus fuit. 457.

Caput Tertium.

De Libris Sapientialibus, seu Moralibus Novi Testamenti.

Libri Sapientiales seu morales Novi Testamenti viginti et unus numerantur, ut dictum est part. 1. c. 1. hujus Tractatûs. Quatuordecim videlicet Epistolæ S. Pauli Apostoli; Tres S. Joannis; Duæ S. Petri; una S. Jacobi; et S. Judæ una; in quibus Novæ Legis Sapientia per exempla ac præcepta secundum Christum piè ac beatè vivendi plenissimè traditur. 615.

De Epistolis S. Pauli.

S. Paulus olim Saulus appellatus, è Tribu Benjamin Tharsô in Ciliciâ oriundus, sectâ Pharisæus, Ecclesiæ primùm hostis, deinde Discipulus Christi, et gentium Apostolus effectus, Tharsensis Romanus civis fuit. Idque gesta tum Lucas in Actis Apostolorum, tum ipsemet Paulus in suis Epistolis passim enarrat. Martyriô tandem decoratus est Romæ 29. Junii an. Chr. 66. capite ad aquas Salvias abscissô. 616.

458.
~~462.~~ ~~476.~~
617. Inter quatuordecim, quas scripsit, Epistolas, in Sacrarum Scripturarum Codice prima ponitur ea, quæ est ad Romanos data Corinthi an. Chr. 58. Epistolæ occasionem dedit contentio Judæos inter et Gentiles ad fidem conversos orta. Contendebant illi, se per observationem Legis Mosaicæ venisse ad Christi fidem, et justificationem fuisse consecutos: isti verò per legis moralis observationem eâdem gratiâ dignos se habitos fuisse. Utrisque silentium imponit Paulus, atque in suâ Epistolâ gratiæ, et prædicationis dogmata prosequitur, quam gratiam, ait, neque Judæi Legalium, neque Philosophi moralium virtutum exercitiô assequi unquam promeriti fuerint. Non Philosophorum meritis tribuendum, quòd appellati ad fidem fuerint, nec legis observationi, quod Judæi ad eandem venissent, sed uni divinæ gratiæ beneficio et Christi meritis referendum esse, docet. Hæc ad Romanos Pauli Epistolæ 16. capitibus comprehensæ summa.

618. In ea occurrit textus difficultate aliqua obvolutus. Ibidem enim c. 7. v. 18 ait Apostolus, velle adjacet mihi, perficere autem bonum non invenio. At è contrà Philipp. c. 4. v. 13. dicit: omnia possum in eo, qui me confortat.

Sed Resp. cùm ait Apostolus, se omnia ad salutem posse, loquitur de se ipso divinæ gratiæ juvamine roboratô; et cùm è contrà dicit, sibi velle adjacere, et bonum perficere se non invenire, id de se ipso fatetur propriæ naturæ viribus relictô.

619. Succedunt duæ ad Corinthios. Prima fertur scripta Ephesi an. Chr. 57. In eâ

459.

S. Paulus Corinthios redarguit de seditione ortâ ex nimiô erga Magistros suos studiô, simulque quòd perniciosâ libertate ab Idolothytis, pessimô fratrum suorum exemplô, non abstinerent. Acerrimè in incestuosum, qui socrum suam duxerat, invehitur: nec etiam iis parcit, qui causas coram sanctis et Ethnicis Judicibus agitandas sumpiebant; iis etiam, qui acceptô aliquô divinitùs donô, superbiebant, minas intentat. Carpit quoque abusus in coetibus Ecclesiasticis gliscentes, in quibus nempe verba faciendi privatus, ne foeminis quidem exceptis, omnes tenebat. Denique monita quædam ad mores dirigendos aptissima subjungit. Hujus Epistolæ 16. numerantur capita.

Occurrit in eâ locus, qui veritati non satis convenire aliquibus videri posset; ait nempe Apostolus c. 1. v. 17. Non me misit Christus baptizare, sed evangelizare. cum tamen Matth. c. ult. v. 19. dicat Christus Apostolis: Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos &c. Gro.

Sed Resp. quando Paulus ait, se non à Christô missum esse, ut baptizet, vel alia sacramenta Parochis committi solita ministret, intelligit principaliter et ordinariè, ut significet, primarium sui Apostolatûs, et suæ Legationis munus esse prædicare. Unde Concilium Tridentinum prædicandi munus exercere præcipit Episcopis.

Ephesô ejectus Paulus venit in Macedoniam. Ibi certior factus pacata per Epistolam suam priorem Corinthi seditionis, secundam indè ad eos, eôdemque, quo priorem annô dedit Epistolam, in quâ plurimum contrâ malos Doctores, famæ suæ apud illos detrahentes invehitur. Suum proinde mu- 621.

~~464.~~ nus efferens, meritas etiam gestis suis laudes, quamquam non sine insitâ ipsi moderatione et modestiâ, prosequitur. Revelationes suas, alienum à cupiditate animum, persecutiones, et exanthatos à se labores commemorat. Hortatur deinde Corinthios, ut debitas suis criminibus poenas, ipsimet expetant. Veniam incestuoso indulget; monétque, ut ad suum adventum eleemosynas prestò habeant. Idius 13. sunt Capita.

622. Inter alia in hâc Epistolâ c. 5. v. 10. ait Paulus, omnes nos manifestari oportet ante Tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum. At è contrâ ait Psalmista Psalmô 1. v. 5. Non resurgent impii in judiciô.

Verùm Psalmistae sensus est juxtâ Hebraïcum textum, impii non stabunt, juxta Chaldaïcum non consistent, quia videlicet causâ cadent, et damnabuntur, quando coram divinô Tribunali simul cum justis congregati judicabuntur, et summâ cum ignominiâ procul à Deô, et à justorum coetu damnati discedent.

623. Quartô locô ponitur Epistola ad Galathas Ephesô quoque scripta an. Chr. 56. Ineâ Galathas redarguit, quòd post suum discessum seduci se passi sint à quibusdam iniquis Doctoribus, et Pseudo-Apostolis, qui Legalium observantiam, necnon circumcisionem ad salutem prorsus necessariam, et cum Lege Evangelicâ conjungendam esse dictitaverant. Munus suum magnificis verbis extollit, simúlque vividis coloribus iniquos Doctores illos depingit. Congestis Scripturae testimoniis probat, fideles à jugô Legis liberos esse oportere. Plura etiam ad mores, et ad vitam rectè instituendam praecepta admiscet. Hujus Epistolae sex numerantur Capita.

Quinta ad Ephesios scripta fuit ex Urbe 461.
Româ forte an. Chr. 61. Hujus Epistola argu- 624.
mentum constituunt potissima fidei mysteria, Redemptionis nempe, justificationis per mortem Christi, gratuita prædestinationis, vocationis Gentium, duorum populorum unionis sub capite Jesu Christô; ac tandem hujus divini Capitis super omnes creaturas tam spirituales, quam corporeas eminentia. Omnium ceterarum ipsius Epistolarum abstrusissima, et magnificentissima videtur, atque sex capitibus concluditur.

Sextò ponitur Epistola ad Philippen- 625.
ses ex eadem Urbe Româ circa an. Chr. 62. data. Lucâ, post redditas de subsidiô ad se in vinculis missô debitas grates, de fructu vinculorum suorum agit; hortatur insuper, ut dignam filiorum hujus vitam inter Ethnicos ducant in perpetuô concordia nexu, sincerâque animi demissione: eos contra iniquos ex Judaismô Doctores instituit, ac tandem brevi illos revisendi spem fecit; quamvis enim mortem made se significaret, sive tamen se affirmat, vitam sibi fore à Deo producendam. Quatuor constat capitibus.

Sequitur Septimò Epistola ad Colos- 626.
senses circa eundem annum Chr. 62., et iisdem vinculis scripta. Quamquam enim hos fideles nec Paulus instituisset, ne vidisset unquam, ab Epaphrâ tamen eorundem Apostolô, quem socium in vinculis Romæ habebat, illorum in suscipiendâ fide studium didicerat. Eodem etiam Epaphrâ referente compertum habuerat, quosdam Pseudo-Apostolos loliô bonum semen corrupisse,

~~466.~~ dictitantes, indignum esse, homines per Jesum Christum tantùm ad Deum accedere, præstare igitur, ut mediatoribus Angelis uterentur. Ut ergo hos fideles edoceat Paulus, de Jesu Christi dignitate, necnon mediatoris munere disserit. Hortatur Collossenses, ut caveant, ne ullis aut persuasionibus, aut imposturis Pseudo-Doctorum à Christi fide se abduci permittant; additis etiam pluribus rebus ad vitam rectè instituendam spectantibus. Rogat etiam, ut eandem suam Epistolam ad Ecclesiam Laodicensium legendam transmittant, necnon etiamnum illam, quam Laodicenses ad ipsum Paulum scripserant, in Ecclesiâ suâ palam legant. Hæc Epistola itidem 4. constat Capitibus.

627. Sequuntur binæ ad Thessalonicenses ex urbe Corinthô an. Chr. 52. datæ. In primâ eorum studium, virtutem, charitatem in fratres ex Macedoniâ, fideique constantiam pluribus effert. Docet eos futuram esse mortuorum resurrectionem, eisque tradit veram de extremô judiciô doctrinam. Deinde plura subjungit vitæ Christianæ documenta potissimum circa usum Matrimonii, otii fugam, luctum in mortuos, et ad evitandos Christi dolos. Quinque sunt illius Capita.

628. In secundâ occupatur confirmandis illorum animis, quos rumor quidam de imminenti fine mundi à seditiosis hominibus, suppositis etiam in eam rem ejusdem Apostoli litteris, sparsus

turbaverat. Explicat ea, quæ in priore 463.
de die judicii quasi instante dixerat, docens,
Christum non prius venturum, quàm Anti-
christus ipso Domini adventu destruendus
apparuerit. Otiosos homines verbis casti-
gat, eisque, nisi resipiscant, minatur
excommunicationem; cæteras verò persec-
utiones, ut æquo animo tolerent, hortatur.
Hujus Epistolæ tria numerantur Capita.

Veniunt deinde bina ad Timo- 629.
theum Epistolæ. Primam dedisse
creditur Apostolus è Macedoniâ an. Chr.
64. in qua et communia, et specialia
Episcoporum munera prosequitur; lec-
tionem sacrarum litterarum commen-
dat, simulque hortatur, ut modicò vini
haustu stomachi vitio succurrat. De Hy-
menæo, et Alexandro, quorum primus
resurrectionem mortuorum jam peractam
esse dictitabat, à se excommunicatis cer-
tiorem idem reddit. Sex constat Capitibus.

Duo textus in hac Epistolâ occurrunt 630.
difficultati alicui obnoxii. 1º c. 2. v. 11.
ait Apostolus, Mulier in silentio discat
cum omni subjectione. Docere autem mu-
lieri non permitto. Et tamen ad Tit.
c. 2. v. 3. ait: Anus similiter in habitu
sancto..... bene docentes. 2º
c. 4. v. 8. ait: Reposita est mihi corona jus-
titiæ, quam reddet mihi Dominus in illâ
die justus Judex. At Eccliæ. 9. v. 1. di-
citur: Nescit homo utrum amore an odio
dignus sit.

Sed Resp. ad 1mum priori loco non
permittit quidem Paulus mulieri, ut publicè,
hoc est, in Ecclesiâ, vel in publico coetu do-

ceat, sed nullatenus vetat, imò suadet, ut privatim, et domi sapientes, prudentesque matronæ filias suas, ancillas, et cæteros domesticos erudiant de rebus ad salutem necessariis, prout secundò ad Titum loco innuit.

Ad 2dum cùm dicit Ecclesiastes, nescire hominem, an amore vel odiò dignus sit, intelligit, id sciri non posse naturaliter, quod non impedit, quominùs id divinitùs, et per revelationem cognosci non possit, prout cognoverat Paulus, quando asserit, sibi repositam esse justitiæ coronam à Dominò justò Judice reddendam.

631. Secundam dedit ex Urbe Româ, ubi demùm carceri manipatus erat jussu Neronis Imperatoris an. Chr. 65. et paulò antequàm martyrium subiret. In eâ Timotheum rogat, ut ante hyemem ad se veniat. Hortatur interim, ut Episcopi munera omnia implens, institutiones à se acceptas nunquam obliviscatur. Quatuor Capitibus absolvitur.

632. Occurrit etiam textus, in quo contrarium loqui videtur Apostolus, quod ad Titum scripsit: c. 4. v. 2. enim monet Timotheum dicens: Argue, obsecra, increpa in omni patientia et doctrina. Econtrà ad Titum scribens, c. 2. v. 15. ait: Argue cum omni imperiò.

Verùm Paulus his duobus loris cuilibet ex his binis Discipulis suis congruum distribuit monitum, Timotheo ferventioris animi vero patientiam; Tito autem, quia lenioris spiritûs erat, imperium, ut hic illum per lenitatem patientiæ temperet, hunc verò per æmulationis studium inflammet.

Duodecimô loco occurrit Epistola ad Titum Discipulum suum in Creta relictum. Nicopoli an. Chr. 64. Scripta creditur, quòd eum ibi venire jubeat. Munera Episcopi, et dotes ad implendum Pastorale officium requisitas Apostolus prosequitur, monens, ut contumacibus, et pervicacibus in faciem resistat, adjectis insuper ad omnes cujusvis conditionis homines imbuendos sapientissimis præceptis. Tribus capitibus absolvitur. 465. ~~466.~~ 633.

Decimô tertiô loco ponitur Epistola ad Philemonem. Data est Romæ an. Chr. 62. cùm primâ vice ibidem captivus detineretur Apostolus. Epistolæ occasionem dedit ~~Onesimus~~ Onesimi Philemonis servi furtum, cujus cùm cum pœnituisset, et postquam Romæ, quò Colossis Phrigiæ fugerat, ad fidem à Paulô adductus fuisset, et baptizatus, ab eodem cum hac Epistolâ ad herum suum hujus Apostoli Discipulum missus est. Ineâ Philemonis fidem, et Charitatem laudat, ut Onesimum recipiat, atque culpam ei dimittat, petit, utque sibi hospitium paret, scribit, nam spero, inquit, per orationes vestras donari me vobis. Omnium Pauli Epistolarum brevissima est, atque unicô capite concluditur. 634.

Decimò — quartò denique ponitur Epistola ad Hebræos scripta an. Chr. 62. vel cùm adhuc Romæ, vel saltem in Italiâ versaretur Apostolus. In eâ Palestinæ fideles forti ac gene- 635.

6208

~~470.~~ ~~[illegible]~~ rosô animô in perferendis Judæorum infidelium persecutionibus esse jubet. Totus etiam est in asserendâ verâ justitiâ, quam non legalium observatio, sed fides et gratia Jesu Christi inducunt. Probat etiam Vetus Sacerdotium, Legalésque ceræmonias, Sacerdotiô Jesu Christi, et Religione Christianâ succedente desiisse. Illius tredecim numerantur Capita.

636. De hac Epistolâ Sciscitantur Auctores. Non desunt, qui illam S. Clementi Papæ, vel S. Lucæ, vel S. Marco, vel S. Barnabæ Apostolo, vel Apollo, vel Paulo alteri ab Apotolô tribuerint. Imò etiam aliqui eam Tertulliano adscripserunt, sed immeritò, quippe cujus Tertullianus ipse meminit, atque S. Barnabæ adscribit; eamque respuerunt Tertullianô antiquiores Tatianus, Marcion, et Cajus*. Verùm sententia, quæ illam Gentium Apostolo Paulo vindicat, invaluit.

M ixi

X * De pudicit. c. 20.

y * Cajus in Dialog. advers. Proclum.

637. Scriptam ab ipso hebraïcô, seu Syriacô tum hebræis vulgari, sermone plerique antiqui Ecclesiæ, præsertim Orientalis, Patres et Doctores censuerunt, ac deinde Græcè redditam ab alio, nempe vel à S. Lucâ, vel à S. Clemente*. At græcè primùm, quemadmodùm reliquæ hujus Apostoli Epistolæ scriptæ fuerunt, exaratam existimat Huëtius*.

z * Apud Euseb. lib. 3. Hist. c. 38.

a * Demonst. Evang. prop. 1.

638 Scriptam ante Templi eversionem satis convenit inter omnes. Dissident tamen in locô et annô, quo exarata fuit assignandô. Quamvis enim in eâ fratrum Italiæ meminerit*, an tamen Romæ et dum adhuc in vinculis erat, an verò post

b * c. 13. v. 24.

receptam libertatem, sive alibi in Italiâ 467. ~~471~~.
exarata fuerit, nusquam apparet.

De illius autoritate olim — dubi- 639.
tatum fuit, non ab Arianis tantùm, qui illam omninò rejiciebant, et ante illos à Marcionitis, qui corruptam dicebant, sed ab ipsâ Romanâ Ecclesiâ, et oriundentis, seu Latinis Ecclesiis, quæ in ferendô de illâ judiciô per aliquot sæcula hæserunt, quamvis, prout ostendemus, à primis hujus Ecclesiæ Patribus tanquam Pauli, et divina prius habita fuisset.

Lutherus, Prolog. Epist. ad Heb. quem sequuntur Brentius, In Confess. Witemb. Magdeburgenses, Cent. 1. lib. 2. col. 56. Kemnitius, In exam. Conc. Trid. et alii, hanc Epistolam nec Pauli esse, nec ullius alius Apostoli contendit, quòd, ut ait, quædam contineat contrâ Evangelicam, et Apostolicam doctrinam.

Erasmus ad finem Annotationum in hanc Epistolam, et Cajetanus ad initium Commentariorum in eandem, ita de eâ disserere videntur, ut tùm illius autorem, tùm autoritatem in dubium vocare eos autumare possis. Verùm contrà hos omnes ponitur

Conclusio.

640

Epistola ~~[illegible]~~ ad Hebræos sub nomine S. Pauli vulgata et ipsius est, et Canonica, divinéque autoritatis.

Prob. Conclusio 1.° Ex S. Scripturâ, 1.° Ex eâdem Epistolâ in qua S. Paulus Timothei Discipuli sui fait mentionem,

D. 29
209

~~472~~ ~~[illegible]~~. eúmque, ut in aliis Epistolis, fratrem suum appellat, necnon cum eo ad eos, quibus scribebat, venturum se spondet, c. 13. v. 23.

2.º Ex Epistolâ 2. S. Petri c. 3. v. 15. ubi Hebræos alloquens, expressis verbis ait, Charissimum fratrem suum Paulum ipsis etiam scripsisse. Atqui dubium non est, quin S. Petrus hoc loco S. Pauli Epistolam ad Hebræos exaratam indicare voluerit. Ergò p.

641. Ob. 2.do Autoritate Ecclesiæ tam Græcæ, quàm Latinæ. De Ecclesiâ Græcâ seu Orientali nullum est dubium, quin semper communi consensu ab ipsâ hac Epistola habita fuerit velut Canonica, et à S. Paulo exarata. Id præter Eusebium lib. 3. Hist. c. 38. testatur Theodoretus*, qui Arianis illam rejicientibus omnium Orientalium Ecclesiarum consensum objicit, in quibus scilicet Ecclesiis ab eo tempore, quo Apostolorum scripta accepêre, lecta fuit. Eusebius autem loc. cit. ait, eam S. Pauli esse omnes veteres credidisse. S. Hieronymus etiam idipsum testatur, quando Ep. ad Dardan. asserit, hanc Epistolam in Orientalibus Ecclesiis velut ab Apostolo Paulo scriptam semper susceptam fuisse.

(* Præf. Comm. in Epist. ad Heb.

Quantum verò ad Ecclesiam Latinam, quamvis Eusebii, lib. 3. Hist. c. 3. imò et ipsius S. Hieronymi loc. cit. et comment. in Isa. lib. 2. c. 6. tempore nondum ab omnibus recepta fuisset, tamen posteà universaliter apud omnes obtinuit, et adhuc obtinet. Imò sub nomine Pauli legitur in eâdem Latinâ Ecclesiâ in Die Natalis Domini, et aliàs frequenter.

Pb. 3°. Auctoritate Conciliorum, quæ eam sub nomine S. Pauli in Catalogô Sacrarum Scripturarum collocant. Ut Concilium Laodicenum can. 59. Carthaginense III. can. 47. Concilium Romanum sub Gelasiô I.. Imò eam à Conciliô Nicænô agnitam fuisse tanquam Scripturam divinam, et à B. Paulô scriptam testantur S. Thomas, in hanc Epistolam; et Universitas Parisiensis in Censurâ facultatis Theologicæ tit. de Auctor. lib. N. T. Ut talis agnita etiam fuit à Conciliis Ephesino I. et Chalcedonensi approbantibus duodecim Capitula Cyrilli, quorum decimum testimoniô cap. 3tii hujus Epistolæ firmatur his verbis: Et Apostolum confessionis nostræ factum esse Christum divina Scriptura commemorat. Necnon ab Aransicanô II. Can. ult. ubi et Apostoli hujus, et divina Scriptura esse dicitur. Utque cætera taceamus, eam sub S. Pauli nomine in Scripturarum Sacrarum Canonem recipit Concilium Tridentinum, Sess. 4. 469. 642.

Pb. 4°. Auctoritate Ecclesiæ Patrum tam Græcorum, quàm Latinorum; ut Clementis I. Innocentii I. Ep. 3. ad Exuperium. Gelasii I. in Conciliô Septuaginta Episcoporum. Origenis, apud Euseb. lib. 3. Hist. c. 3. Ipsius Eusebii, Clementis Alexandrini, Theodoreti, Philastrii, in catalog. Hæres. Hæres. 88. qui eos Hæreticos nuncupat, qui hanc Epistolam rejiciunt, vel Pauli Apostoli esse negant. Priùs verò à Latinis lectam non fuisse dicit quòd ab Hæreticis depravata, et additamentis quibusdam inquinata fuisset. Gregorii Nazianzeni, In carm. de Can. Script. 643.

470.

Autoris Synopseos. Epiphanii, Hæres. 76. Joannis Damasceni, lib. 4. c. 18. Hilarii, lib. 12. de Trinit. Ambrosii, lib. 2. de Cain. c. 12. Augustini, lib. 2. de Doct. Chr. Rufini, in Symb. Et Hieronymi, Ep. ad Dardan. et Ep. ad Evagr. Vide ea quæ supra part. 1. hujus Tractatûs. c. 5. de Canone Scripturarum, de hac Epistolâ disseruimus.

644. Denique Calvinus ipse lib. Instit. c. 8. §. 216. et post ipsum Calvinistæ omnes eam divinæ autoritatis esse censent, quamvis incerti autoris, quod ipsius autoritati nihil officit. Sociniani item, quamvis è re ipsorum esse videatur, ut ad Arianorum imitationem eam rejiciant, eam tamen divinam esse asserunt*. Imò ipsimet Lutheri Sectatores non modò eam in suis Bibliis legunt, sed esse pulcherrimam, et insignem à Discipulo quodam Apostolorum scriptam fatentur*; quo à mente Magistri sui Lutheri longè recedere videntur.

2. 210

γ * Socinus de autorit. Script. Sac. n. 2.

e * Raith. Vind. Vers. germ. Lutheri Thes. 22.

Solvuntur Objectiones contra Conclusionem positam.

545. Ob. 1.° Hæc Epistola initiò non præfert Pauli nomen, prout in aliis ipsius Epistolis præfixum invenitur. Ergò non est hujus Apostoli. Adeoque nec Canonica.

Resp. 1.° trans. totum Enthymema, et neg. Illatum. Etsi probari non posset, eam esse S. Pauli foetum, nihil tamen per hoc ejus divinæ autoritati detractum esset. Non enim hic tam de titulô idem, quàm de contextu quæstio esse videtur. Multique celebres Doctores tam antiqui, quàm recentiores, prout suprà adnotavimus, ac jusnam Apostoli sit hæc Epistola dubi-

tare visi sunt, Nec etiam Hæreticum quamquam forè arbitrari quis pace nostrâ poterit, qui eam Pauli esse negaverit, vel saltem dubitaverit. Nam non ex nomine duntaxat solùm, de veritate, et divinitate alicujus Scripturæ libri dijudicandum esse putamus, sed præcipuè ex iis, quæ tali librô continentur, atque Veterum Patrum, Romanorum Pontificum, Conciliorum, Ecclesiæque ipsius, idem inter divinos, et Canonicos Codices recensentis judiciô.

Resp. 2.º con. ant. neg. cons. Non enim hæc Epistola ideò Pauli non est, quia nomen ipsius præfixum non habet; aliàs manifestè sequeretur, inquit S. Hieronymus*, eam nullius esse, quia nullius nomen præfert. Sanè Epistola prima S. Joannis illius nomen præfixum non habet, nec tamen ullum dubium est, quin sit ipsius. È contrà Evangelia quædam, Thomæ, Bartholomæi, Jacobi, Nicodemi, nomen præferunt, et ab omnibus tamen tanquam apocrypha rejiciuntur. Justas proinde causas habere potuit S. Paulus, cur ad Hebræos scribens nomen suum Epistolæ suæ non præfigeret; tùm, ut ait Hieronymus*, quòd sciret nomen suum invisum esse Hebræis etiam ad fidem jam conversis, ut potè Legis Mosaicæ adhuc æmulis*, quam tamen ipse* abrogatam acerrimè contendebat; tùm ne visô illius nomine abeâ legendâ deterrerentur, ~~quam~~ ut ait idem Hieronymus*, quia in hâc ad Hebræos Epistolâ, cap. 3. videlicet, dicturus erat, Christum esse Apostolum confessionis nostræ, noluit initiô se, more solitô, Paulum Apostolum nominare, ne videretur se velle aliquâ ex parte cum Christô comparare; tùm denique, prout ait Theodoretus*,

f * Præf. in Ep. S. Pauli

g * Locuit.

h * Act. c. 1.

i * inc. 1. Ep. ad galath.

k * Præf. Comment. in Ep. ad Heb.

quia Paulus non erat Hebræorum Apostolus, sed gentium*: inde noluit more solitô incipere Paulus Apostolus ρ. Sed satis ipsi fuit, nudam exponere doctrinam non quasi Apostolus et Magister eorum, sed ut amicus, et concivis; unde ad finem Epistolæ hæc ait: *Rogo autem vos fratres, ut sufferatis verbum solatii, etenim per paucis scripsi vobis*. quasi diceret, ne ægrè feratis, si ego, qui proprius vester Apostolus non sum per litteras vos monere et cohortari voluerim, id enim feci, ut vos consolarer, non ut imperarem. Has etiam rationes attigit Clemens Alexandrinus, In Hypotyp*. quæ tamen meræ sunt conjecturæ. Satis nobis esse debet, quod Antiqui Patres, ut Clemens I. Papa, qui S. Petri Discipulus fuit; Origenes; innumerique alii testati sint, hanc Epistolam esse B. Pauli Apostoli.

l *Galath. c. 2.

m *c. 13. v. 22.

n *apud Euseb. lib. 6. Hist. c. 14 aliàs 11.

646. Ob. 2.do Stylus hujus Epistolæ multum differt à Stylô aliarum S. Pauli Epistolarum, ut potè gravior, copiosior, et ornatior. Adde, quòd in eâ textus Veteris Testamenti adducantur non secundùm textum Hebræum, sed juxta Versionem græcam Septuaginta. Ergo alii, quàm Paulo, adscribenda videtur.

Respondent aliqui post Origenem*, hanc Epistolam non hebraïcè sed græcè primùm scriptam fuisse, et quidem Pauli sententias esse, verba autem Lucæ, aut Clementis, quo tanquam Interprete et Amanuensi Paulus usus est. Theophilactus verò, Comment. in c. 1. Ep. ad Heb. Clemens Alexandrinus, apud Euseb. lib. 6. Hist. c. 11. et ipse Eusebius, lib. 3. Hist. c. 38. contendunt, eam à Paulô hebraïcè scriptam, et in Græcum

o *apud Euseb. loc. cit.

473.

translatam fuisse vel à S. Luca, vel à Clemente, unde mirum non est, quòd illius Stylus differat à Stylo aliarum ejusdem Apostoli Epistolarum, ipsáque cæteris sit elegantior, copiosior, et ornatior: nec mirum etiam est, quòd, cùm græcè initiò scripta, vel saltem statim in Græcum translata fuerit, ipsius Scriptor, vel Translator loca Veteris Testamenti juxta Græcam Septuaginta versionem, quæ tunc temporis etiamnum à plerisque Palestinæ Judæis legebatur, in eâ adduxerit.

Ob. 3tiò Hujus Epistolæ Auctor iis se adnumerat, qui ab Apostolis ad fidem conversi fuerunt, ut legere est c. 2. Cùm tamen Paulus Galath. c. 1. apertè dicat, se non ab homine sed à Christo per revelationem didicisse Evangelium. Ergo &c. 647.

Resp. 1o Apostolum hæc eloqui non de se ipso, sed de hæ ætatis hominibus, quemadmodum Isaias c. 64. in personâ populi dicit, futi sumus ut immundi omnes nos, ... non est, qui invocet nomen tuum &c. quo locò non de se ipso loqui Isaiam potest, quia ibidem longâ oratione Deum invocat.

Resp. 2o Non videtur absurdum quòd Paulus se iis adnumeret, qui ab Apostolis confirmati sunt: non enim hic agit de confirmatione per doctrinam, sed per miracula; ait enim, salutem, idest, salutis prædicationem

confirmatam esse per Apostolos contestante Deô signis, et prodigiis. Quis autem neget, Paulum, quando conversus est etsi Evangelium per revelationem plenè didicerit, tamen confirmatum fuisse in fide auditis miraculis Petri, et aliorum Apostolorum, et præsertim cô miraculô, quo ipse per manus Ananiæ lumen oculorum recepit?

648. N. 4.to c. 9. v. 4. dicitur, in Arcâ Testamenti fuisse urnam auream habentem manna, virgam Aaronis, et duas Tabulas Testamenti. At 3. Reg. c. 8. v. 9. sola Tabulæ dicuntur fuisse in Arcâ.

Resp. 1.o Tempore quidem Salomonis non fuisse in Arcâ aliud, quàm Tabulas Legis, ut dicitur 3. Reg. 8. tamen postèa à Judæis positas fuisse intra Arcam etiam Urnam, et Virgam; idque Paulus ex Traditione scire potuit. Ita Theophilactus, qui etiam ait, hi temporis Hebræos id etiam sensisse. Cotè Auctor lib. 3. Reg. cum dicit: In Arcâ autem nihil erat aliud nisi duæ tabulæ præcisè de tempore Salomonis loqui videtur, non de eo, quo scribebat; adeoque videtur innuere, hô tempore in Arcâ aliquid aliud adhuc fuisse, quod in eâ non erat tempore Salomonis, ita ut dicere voluerit, etsi nunc alia quædam sint in Arcâ præter Tabulas Legis, tamen eo tempore, quo Arca in Templum à Salomone adducta fuit, nihil in eâ erat præter duas Tabullas.

L. 212

Resp. 2°. Urnam, et Virgam in parte aliquâ exteriore Arcæ, non intra ipsam fuisse: unde cùm Paulus ait, in Arcâ fuisse præter duas Tabulas legis Urnam, et Virgam, præpositio in idem significat ac cum seu juxta: ergo in Arcâ seu cum, et juxta Arcam erat Urna illa cum manna, et Virgâ Aaronis, seu ad latus, vel juxta latus Arcæ; at in ipso interiori Arcæ sinu nihil præcisè aliud, præter duas Testamenti Tabulas, erat. 475.

Ob. 5.tò Jb. v. 20. Auctor hujus Epistolæ loquens de Testamentò propriè dictò, quod morte Testatoris confirmatur, allegat verba Exodi c. 24. v. 8. Hic sanguis Testamenti, quod mandavit ad nos Deus. Atqui in Exodò secundùm hebraïcam veritatem nulla fit mentio Testamenti alicujus, sed pacti; vox enim Berith, quæ ibidem legitur, pactum significat duntaxat. Ergo 049.

Resp. 1°. Vocem hebræam Berith rectè verti Testamentum, sic enim vertêre Septuaginta, nam Diathyky græcum, quod habent, idem significat, ac Testamentum, prout aperit Hieronymus, in c. 2. Malach. Apostolus ipse Rom. 6. Galath. 3. et 4. et alibi loquens de Lege veteri, semper Testamentum vocat id, quod Hebræi dicunt Berith; imò adeò trita est in Ecclesiâ vox ista Testamentum pro hebraïcâ Berith, ut nihil frequentius dicamus, vel audiamus, quàm Testamentum Vetus et Tetamentum Novum.

Resp. 2°. Promissio vita æterna de quâ per figuras in Testamento Veteri, et apertè in Novo agitur, simul Testamentum, et pactum est; Testamentum quidem, quia continet dispositionem de hæreditate æternâ dandâ filiis Dei, quæ ante morte Testatoris rata non fuit; Est etiam simul et pactum ista Dei promissio, quia habet annexam conditionem: non enim vult Testator Deus dare hæreditatem æternam nisi iis, qui leges suas servaverint; et hâc ratione dicitur fœdus, et pactum. Jam ergo de eâdem re loquuntur Moyses Exod. 24. et Paulus Heb. 9. Moyses quidem vocat pactum, at non intelligit quodcunque pactum, sed pactum de dandâ hæreditate post mortem Testatoris; et propterea sanguinem aspersit in populum, qui sanguis figura fuit sanguinis Christi pro nobis effundendi. Paulus autem vocat Testamentum, sed intelligit de Testamento non qualicunque, sed quod simul sit pactum.

650. Ob. 6tò Idem Auctor ait c. 6. v. 4. Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati, iterum renovari ad pœnitentiam. Item c. 10. v. 26. Voluntariè peccantibus.... post acceptam notitiam veritatis, jam non relinquitur pro peccatis hostia. Denique c. 12. v. 17. ait, Esau non invenisse pœnitentiæ locum, quamquam cum lacrymis inquisisset eam. Quæ omnia doctrinæ Christianæ repugnare videntur, atque illi effato Christi: Venite ad me omnes &c. Matth. c. 11. v. 28.

Resp. 1°. Non magis hæc Apostoli verba pugnant cum illo Christi, Venite ad me omnes &c. quàm pugnent alia Christi ipsius verba apud eundem Matthæum c. 2. v. 31. ubi dicit, Blasphemiam in Spiritum Sanctum nec in hoc nec in futuro sæculo remitti. Apostolus ergò non de quocunque peccatore loquitur, sed de eo, qui peccat in Spiritum Sanctum, id est, qui voluntariè oppugnat cognitam, et exploratam veritatem. Hujusmodi peccata autem tribus ex causis irremissibilia vocantur: 1°. quia ut plurimùm tales peccatores non convertuntur, nec proinde hujusmodi peccata remittuntur, licèt contrarium absolutè contingere possit, et aliquandò eveniat. 2°. Quia, qui in Spiritum Sanctum peccant, directè resistunt gratiæ, sine quâ peccatum dimitti non potest. 3°. Quia, qui peccat ex malitiâ, nihil habet in se, undè remissionem mereatur, et propterèa ipsius peccatum dicitur irremissibile, quamvis absolutè remitti possit.

Resp. 2°. Ad singulos textus. Primò loco loquitur Apostolus de renovatione ad pœnitentiam, quæ fit in Baptismò, non adeam, quæ fit in reconciliatione post Baptismum. Ita exponunt SS. Patres, Chrysostomus, Theodoretus, Œcumenius, Theophylactus, Sedulius, Augustinus, Anselmus, in hunc locum. Et verò, quòd Apostolus hic de Baptismò loquatur, satis apertè innuunt

ca, quæ subjungit, nempe: Non rursum jacientes fundamentum pœnitentiæ fidei Baptismum &c. Item illa: eos, qui semel sunt illuminati; nam apud Dionysium, seu Auctorem Hierarchiæ Ecclesiasticæ c. 2. et alios Veteres Baptismus dicitur Illuminatio, quia est Sacramentum fidei. Et hæc, Rursum renovari; nam, ut S. Augustinus docet, Expos. Ep. ad Rom. per Baptismum proprie renovamur, per reconciliationem curamur. Denique ista, Iterum crucifigentes filium Dei; nam in Baptismo repræsentamus Christi mortem, et sepulturam, ut dicit Apostolus ipsemet Rom. 6. Et sicut Christus semel tantum mortuus est, ita et nos semel tantum baptizari possumus. Apostolus ergo adversus fidei desertores disputat, docetque, neminem sperare debere, se, post Baptismum in Ecclesiâ susceptum, alibi posse jacere aliud fundamentum, et invenire aliud Baptisma; id enim omninò impossibile est, cùm unum sit tantùm verum Baptisma, nec repeti possit.

Eundem sensum habet secundus textus: Verè etenim voluntariè peccantibus, id est, à jam cognitâ, et susceptâ fidei veritate recedentibus non relinquitur hostia pro peccato; non quia non est locus pœnitentiæ, sed quia nulla est verè efficax hostia, nisi mors Christi, quam illi sua apostasiâ contemnunt; nec enim alius Christus inveniri potest, nec alius Baptismus, in quo mors ejus exhibeatur.

Ad 3tium dicimus, Etsi duobus modis non invenisse locum pœnitentiæ; uno

modò apud Patrem suum, quia res perdita erat irrecuperabilis; altero modò apud Deum, quia non rectè poenitentiam egit, prout S. Chrysostomus hunc locum exponit. Apostolus igitur deterrere volens homines à lapsu proponit incertum poenitentiae eventum; ut enim Esau non potuit recuperare hereditatem, quia erat irrecuperabilis, ita peccator non potest recuperare innocentiam, virginitatem, &c. Et quemadmodum Esau non rectè egit poenitentiam, quamvis flleverit, et idèo Deum non placavit, ita saepè peccatores poenitentiam agere videntur, et tamen Deum non placant, quia non agunt poenitentiam, ut oportet.

Ob. 7mo Auctor hujus Epistolae c. 10. 651.
ad probandum Christum esse filium Dei infirmò planè utitur argumentò; adducit enim hanc in rem illud 2. Reg. c. 7. Ego ero illi in Patrem. quae verba sensu litterali, ex quo solida duntaxat pro Christianâ Religione petuntur argumenta, nonnisi de Salomone intelliguntur. Atqui longè perspicacior erat S. Paulus, quàm ut tam infirmò ad probandum praecipuum Religionis Christianae Caput, argumentò uteretur.

Resp. Eodem modo argumentatur idem Apostolus Rom. c. 10. et 1. Cor. c. 9. Neque tamen dici potest non habere illum Auctorem, vel eum solidè non argumentari. Argumentum igitur hujus Apostoli ideò fortissimum est, quia illi ipsi, ad quos scribebat, Salomonem typum Christi gestisque admittebant, nec id negare poterant, ut

probat S. Augustinus, lib. de Unit. Eccles. c. 8. Nam et 2. Reg. c. 7. et Psal. 71. dicuntur multa de Salomone, prout erat figura Christi, ut illud: Stabitiam regnum tuum in æternum. Et illud, Dominabitur à mari usque ad mare: et adorabunt eum omnes Reges terræ, omnes gentes servient ei, p. Familiare quoque erat Hebræis Scripturæ verbis sensum mysticum, et Allegoricum tribuere, ut constat.

Porrò si in recensendis S. Pauli Epistolis temporum, quibus scriptæ fuerunt, atque Chronologiæ ordinem servare velimus, primò locò ponere oportebit binas, quæ sunt ad Thessalonicenses, hæ enim an. Chr. 52. exaratæ perhibentur. Sequuntur deindè Epistola ad Galathas, an. 56. Ad Corinthios, duæ, an. 57. Ad Romanos, una, an. 58. Ad Philippenses, una; Ad Colossenses, una; Ad Philemonem, una; Et ad Hebræos, una, an. 62. Ad Timotheum, prima, Et ad Titum, una, an. 64. Et denique ad Timotheum, secunda, an. 65.

652. De Septem Epistolis Catholicis
seu Canonicis.
Earumque Autoribus.

Græci Catholicas seu Universales appellarunt Septem illas Epistolas, quas sub hoc nomine inter sacra Novi Testamenti volumina legimus, quia plerique earum Ecclesiis particularibus scriptæ non fuerunt quemadmodum S. Pauli Epistolæ. Verisimile est, ideò etiam Canonicas, præsertim in Ecclesiis Occidentis, vocatas fuisse, tum quia

ex variis aliis, quæ sub Apostolorum nomine circumferebantur selecta, ac in Canonem rejectis aliis ab Ecclesiâ relata fuerunt; tum quia etiamnum de illarum quibusdam dubitatum in Ecclesiâ fuit, num inter libros Canonicos essent recensendæ.

Hoc porrò ordine in nostris, ut et in Græcis Biblijs collocantur. Epistola S. Jacobi Apostoli. Duæ S. Petri. Tres S. Joannis. et denique una S. Judæ. Tempore tamen S. Hieronymi, seu Auctoris Prologi in Septem Epistolas Canonicas exemplaria Latina alio ordine eas recensebant, collocatis scilicet primò loco duabus S. Petri, ut, inquit idem Auctor*, quòd Petrus primus in ordine Apostolorum, primo etiam sint ejus Epistolæ in ordine cæterarum. Verùm hâc ratione etiam ante Epistolas S. Pauli collocari debuissent.

* Hieron. Prolog. in 7. Ep. canonic.

De Jacobo Apostolo, ejusque Epistolâ.

Jacobus Apostolus Alphæi filius, ob religiosa et castissima vitæ meritum cognomento Justus*, quem Paulus Galath. c. 1. v. 19. fratrem Domini appellat, Marcus verò* Jacobum Minorem, ad distinctionem Jacobi filii Zebedæi ac Salomes fratris Joannis Evangelistæ, qui, quòd ætate illum superaret, Major dictus est; primus fuit Jerosolymæ Episcopus.

* Clem. Alexand. et Hegesipp. apud Euseb. lib. 2. Hist. c. 1.
* cit. v. 40.

Nonnulli, apud Hieronymum*, existimarunt, eum fuisse filium Joseph ex aliâ quàm Dei genitrice Mariâ, uxore*. At ex communi sententiâ parentes habuit Cleo-

* De Script. Eccl. In Jacobo.
* Epiph. apud Sint.
* Senens. Bib. Sanct. lib. 1.

pham, alio nomine Alphæum dictum, et Mariam Beatæ Virginis Sororem germanam*; quare Jesu Christi consobrinus habebatur; statimque post passionem Domini ab Apostolis Jerosolymorum Episcopus ordinatus est.

* Hieron. loc. cit.

Cùm igitur Evangelium ibidem propagaret, Judæi populi Optimatum invidiam in se concitavit: Hi ergò captâ occasione obitûs Festi Judææ pro Romanis Præfecti, et absentiæ Albini illius Successoris è Templi pinaculô Jacobum præcipitem egerunt: ille ex lapsu adhuc superstes, illum pro inimicis suis genibus flexis ad Deum preces fundit, Annani Annæ Summi Sacerdotis filii jussu lapidibus obrutus est*, ac tandem fudonis fusta confractô capite animam efflavit*; Sepultúsque est in eôdem locô juxta Templum, ubi martyrium consecraverat, ejúsque monumentum ibidem erectum celeberrimum fuisse dicitur usque ad eversionem Urbis per Romanos factam*.

* Joseph. Antiquit. l. 20. c. 8.

* Clem. Alex. Euseb. Epiph.

* Euseb. lib. 2. Hist. c. 23.

655. Ipsius nomine libri nonnulli à veteribus Hæreticis suppositi fuerunt; ut Proto=Evangelium S. Jacobi, quod adhuc extat, et Orientalibus notissimum est. Liturgia ejus nomine inscripta, quæ etiam superest.

Verùm unica Epistola, eâque, de quâ nunc agimus, in censu Canonicarum Scripturarum ab Ecclesiâ reponitur; cujus apud nos quinque numerantur Capita; Græci autem eam in septem capita distinguunt.

656. Datam fuisse credimus paulò ante ipsius obitum, qui ad annum Christi 62. consignatur. Duodecim Tribubus per varia loca dispersis generatim est inscripta. In

eâ bonorum operum necessitas adstruitur adversus pravam quorumdam interpretationem, qui S. Pauli dictô, fidem nempe, non autem opera legis justificare, abutebantur.

Quamvis ad Judaos dispersos sit directa Græcô tamen sermone conscripta fuisse creditur, cùm in adducendis ex Veteri Testamentô locis Septuaginta Interpretum Versionem sequatur, nemon Græca lingua apud Orientales etiam Judaos vulgò eo tempore jam obtinerct.

De hâc Epistolâ an verè Apostolica esset, quosdam olim dubitasse memorat Eusebius, lib. 3. Hist. c. 25. ut et Hieronymus, lib. de Vir. Illust. Lutherus autem in Prolog. hujus Epist.* Brentius, Kemnitius, et Centuriatores Magdeburgenses, loc. sup. cit. eam prorsus contemnunt, Lutherusque Stramineam vocat. Erasmus verò in annotationibus ad hanc Epistolam, illam non redolere Apostolicam auctoritatem affirmat. De ipsius Auctore dubitat Cajetanus; unde et minoris auctoritatis eam, quàm cæteras esse vult. Contra quos omnes ponitur

657.

6

* edit. germ. prim.

Conclusio.

Epistola Jacobi Canonica est, et Apostolica.

658.

Prob. Conclusio 1.° Ex Conciliis Laodicenô, Carthaginensi III. Milevitanô, Can. 7. Florentinô sub Eugeniô IV. et Tridentinô passim jam laudatis, quæ illam sub S. Jacobi Apostoli nomine in sacrarum Scripturarum Catalogô collocant;

484.
~~488.~~
659. Prob. 2.do autoritate Summorum Pontificum Innocentii I. Ep. ad Eugenium, Gelasii I. in Concilio Septuaginta Episcoporum, qui illam et Canonicam, et Jacobi Apostoli esse declarant.

Alia adhuc antiquiorum Romanorum Pontificum monumenta, ut Clementis I. Epistolam Secundam, Anacleti, Urbani I, Alexandri I. Marcelli I. pro autoritate hujus Epistolæ adducunt Melchior Canus, de Loc. Theol. lib. 2. c. ii. et Sixtus Senensis, Bibl. Sanct. lib. 7. Hæres. 9. Verùm quia hæc monumenta aberuditis conficta, hisque Summis Pontificibus falsò adscripta censentur, ea hic in tantùm duntaxat valere volumus, quòd scilicet, si non ab his Summis Pontificibus profecta sint, saltem veterum quorundam Scriptorum autoritatem obtineant.

660. Prob. 3.tio autoritate Ecclesiæ ipsius, quæ præcipuè ex c. 5. v. 14. hujus Epistolæ Sacramentum extremæ unctionis priùs in Evangeliò S. Marci insinuatum confirmet. quemadmodùm ex Decretò Innocentii I. atque ex iis, quæ post ipsius tempora celebratæ fuerunt Synodis constat.

661. Prob. 4.to autoritate SS. Patrum, et præter illos, quorum testimonia supra part. i. c. 5. adduximus, hujus Epistolæ tanquam divinæ autoritatis meminerunt Dionysius, de Divinis Nominibus. Hieronymus Ep. ad Paulin. de Studiò Scriptur.

Augustinus, lib. 2. de Doct. Chr. Ruffinus, in expos. Symb. Isidorus, lib. 6. Etymolog. Damascenus, lib. 4. c. 18. et alii. 485.

Prob. 5.to testimonio ipsorum nostræ Religionis Adversariorum, qui communi consensu hanc Epistolam velut Canonicam, et divinæ auctoritatis suscipiunt. Ut Calvinus, qui, ad recipiendam, inquit*, hanc Epistolam sufficit mihi, quòd nihil Apostolo Christi indignum contineat. Eum sequuntur ipsius Sectatores, qui unanimiter illam velut Canonicam suscipiunt. 662.

* Comment. in Ep. Jacobi.

Socinus illam non modò tanquam Canonicam, sed etiam velut à Jacobo Apostolo scriptam recipit, atque illius traditionem probat auctoritate veterum exemplarium Syriacorum*.

* De aut. S. Script. c. 1. n. 2.

Imò Lutherani, non obstantibus objectionibus, quas illorum Magister Lutherus adversus hanc Epistolam effutiit, modò eam recipiunt non secus ac Catholici, atque sacris Scripturis adnumerant, ajuntque*, post majorem illuminationem, ut dies diem docet, verba illa durissima, quibus nempe eam Stramineam vocabat Lutherus, in posterioribus ipsius Sacrorum Bibliorum editionibus omissa fuisse, nec post annum 1526. in ullâ amplius editione Stramineam eam vocari.

* Raithius Vind. Vers. German. Luther. Thes. 21.

Prob. Denique 6.to ratione Theologicâ ab ipso Calvino desumptâ. Hæc Epistola nihil contrà fidem et bonos mores continet, quin potiùs etiam; et istos apprimè commendat, nec proinde quidquam Apostolo indignum habet. Ergo meritò Canonicis Scripturis adnumeratur, atque inter divinos Sacræ Scripturæ Codices ab Ecclesiâ recensetur, p. 663.

486.
~~490. 477.~~
664.

Solvuntur Objectiones adversùs positam Conclusionem.

Ob. 1º Eusebius, et Hieronymus suprà citati testantur, hanc Epistolam universim ab omnibus suâ ætate receptam non fuisse velut Canonicam, et Apostolicam, ac paulatim procedente duntaxat tempore obtinuisse auctoritatem. Ergò et nunc de eâ dubitare fas est; ut pote quòd testimonia, et Traditio, quibus ipsa ad hoc, ut Canonica dici et esse posset, fulciri deberet, inter se non conveniant.

Resp. neg. cons. Profectò Eusebius citatis lib. 2. Hist. c. 23. et lib. 3. c. 19.* asserit, hanc S. Jacobi Epistolam suâ ætate publicè legi in plerisque Ecclesiis. Et quamvis veteres aliqui iique pauci, de hâc Epistolâ dubitare visi sint, satis est ut tanquam Canonica agnoscatur, quòd sæculis sequentibus sufficientia monumenta fuerint inventa, quibus hæc Epistola libris Canonicis Novi Testamenti accenseretur, omnesque totius mundi Ecclesiæ eam ut talem modò suscipiant. Nec paucorum Veterum dubitatio, tot Patrum, Conciliorum, Ecclesiarum pro eâdem Epistolâ testimoniis quidquam officere potest.

* edit. Christophorson.

665. Ob. 2dò. Auctor illius est omninò incertus, nec hactenùs innotuit quis ille Jacobus sit, qui eam scripsisse dicitur. Ergò et ipsa incertæ est auctoritatis, adeoque nec Canonica.

Resp. 1º trans. ant. neg. cons. Etsi enim certò statui non posset, quisnam ille Jacobus fuerit, qui hanc Epistolam scripsit, id non obest, quin velut Canonica ab omnibus suscipi possit, ac debeat; sufficit enim, quòd nihil Apostolò Christi indignum con-

tineat, atque à quodam Christi Discipulô, et Apostolô enarata fuerit.

Resp. 2d. neg. ant. Omnia à nobis adducta Patrum, Conciliorum, Pontificum Romanorum, necnon ipsius totius Ecclesiæ testimonia declarant, eam Scriptam fuisse à S. Jacobô Minore Alphæi filiô.

Ob. 3tiô Auctor hujus Epistolæ non utitur solitâ Apostolorum salutatione, sed merè profanâ, ut qui in eâ nec de Jesu Christô, nec de ipsius gratiâ et pace quidquam memoret, imô nec se Apostolum nominet, sed servum duntaxat Jesu Christi his verbis: Jacobus Dei, et Domini nostri Jesu Christi servus, Duodecim Tribubus, quæ sunt in dispersione salutem. Quæ salutatio apud Gentiles duntaxat fuit usitata. Ergo et ipsa Epistola profana est, nec alicujus Apostoli, &c. 666.

Resp. 1o neg. ant. Quod si ista salutatio profana est censenda, magis profectô profana est illa, quæ habetur Act. 15. necnon ab Apostolis ex Conciliô Jerosolymitanô ad Gentes Scribentibus usurpata fuit his verbis: Apostoli, et Seniores fratres his, qui sunt Antiochiæ, Syriæ, et Ciliciæ fratribus ex gentibus salutem. Atqui nullus, nisi stolidus, et vesanus hanc Apostolorum salutationem ut profanam reprehendere audebit, aut ob eam Epistolam illam ab Apostolis ad Gentium fideles Scriptam iis abjudicare; ergo etiam infamis reputetur, oportet, quisquis adductam S. Jacobi Epistolam ut profanam reprehendere, aut eidem abjudicare ausus fuerit. Neque etiam S. Joannes Apostolus solitâ Apostolorum salutatione primam et tertiam Epistolas suas orditur; neque

S. Paulus in Epist. ad Philippenses, in utraque ad Thessalonic. et ad Philemon. se vocat Christi Apostolum; quæ tamen perindè non minùs certò horum Apostolorum esse censentur.

Resp. 2.º Neg. quòd in illâ Salutatione nullam Dei, et Jesu Christi mentionem faciat; contrarium enim patet ex ipsis Salutationis verbis, quibus se Servum Dei, et Domini nostri Jesu Christi nominat. Nec enim ullum alium titulum sibi assumere poterat, qui ministerium suum magis exprimeret, præsertim cùm Judæis scriberet, qui Veteris Testamenti lectione titulo Servi Dei jamerant assueti. Et cùm hæc alia verba addit: Et Domini nostri Jesu Christi, declarat, se esse unum ex Ministris novæ Legis à Messiâ annuntiatæ. Quòd autem in hac Salutatione se Apostolum non nuncupet, id non obest, quominùs Christi Apostolus, et Discipulus fuerit, ut qui se Servum ipsius, idest, Ministrum dicat. Arbitramur porrò, id eum cautè fecisse, ne videlicet ili dispersi Judæi, ad quos scribebat, arbitrarentur, se velle illis persuadere, quasi esset eorumdem Apostolus, cùm tamen Hierosolyma duntaxat esset Apostolus.

667. Ob 4.tò Hujus Epistolæ Autor c. 1. v. 12. ait, quòd Deus neminem tentet. At Genes. c. 22. v. 1. dicitur: Tentavit Deus Abraham. Et Deuter. c. 13. v. 3. Tentat vos Deus vester. Ergo &c.

Resp. Duplex est tentatio, una seductionis, quæ nempè inuitat ad peccatum, altera probationis tantùm, quæ est ad majus meritum, meliorémque coronam. De priori loquitur S. Jacobus, dum ait, Deum neminem

2. 218

tentare. De hac verò est sermo in Genesi, et Deuteronomio; hac enim solâ probationis tentatione dicitur Deus tentare, ut det luctæ materiam, victoriæ meritum et gloriæ.

Ob. 5.to Idem Auctor ab analogiâ doctrinæ Apostolicæ multùm aberrat; c. 2. v. 14. 17. 24. et seq. namque justificationem non soli fidei, sed operibus adscribit; cùm tamen S. Paulus Rom. c. 3. v. 28. et c. 4. dicat hominem justificari ex fide sine operibus. Imò pretensus Jacobus iste in hac suâ Epistolâ de opere Christi, et doctrinâ fidei nihil commemorat, sed sola opera commendat. Ergò nec Apostolica est. p.

668.

Resp. cum S. Augustinô* neg. ant. Non enim pugnant inter se hi duo Apostoli: nam Paulus loquitur de primâ justificatione, qua homo fit justus ex injustô, et nomine operum intelligit opera, quæ fiunt sine fide, et gratiâ, solis nempè liberi arbitrii viribus. Jacobus autem loquitur de secundâ justificatione, qua quis ex justô fit justior, juxta idem Apocalyp. ult. Qui justus est, justificetur adhuc; et nomine operum intelligit opera, quæ fiunt cum fide, et auxiliô gratiæ Dei. Jacobus ergo adversùs eos, qui malè intellectis S. Pauli sententiis Rom. c. 3. et 4. nolebant benè operari, de solâ fide præsumentes Abrahami opera commendat, cujus fidem Paulus laudat. Juxta Paulum ergò Abraham justificatus est ex fide tanquam ex radice, et fundamentô; secundùm Jacobum justificatus est ex operibus tanquam ex fructu, et superædificatione. Sunt ergo inter se concordes. Vid. S. Aug. de fide* p.

* Præf. in Psal. 31.

* Aug. de fid. et oper. c. 14.

490.
~~494.~~ ~~[illegible]~~
669.

De Epistolis B. Petri Apostoli.

S. Petrus Princeps Apostolorum à Christô constitutus, Bethsaidâ oriundus, filius Joannis et S. Andreæ Apostoli frater*, primùm Simon, vel Simeon, deinde ubi ad Apostolatum vocatus fuit, Cephas nomine Syriacô, quod Petram significat à Christô nuncupatus est. Ædes habebat in Capharnaum ad lacum Genesareth, ubi uxor, et socrus ejus morabantur*.

i * Joan. c. 1. v. 43. et 44.

k * Marc. c. 1. v. 29. Matth. c. 8. v. 14. Luc. c. 4. v. 38.

Andreas omnium primus à Christô invitatus, cùm fratrem obvium habuisset, asserens se Messiam invenisse idi persuasit, ut secum ad eum veniret*, an. Chr. 30. vel circiter. Vix Petrum intuitus Jesus, et nomen ipsius, et genus prodidit; tum ait, in posterum Cephas, idest, Petra appellaberis. Romæ martyriô coronatus est anno Chr. 66. unacum Beatô Paulô Apostolô, vel ut alii volunt an. Chr. 67.

l * Joan. c. 1. v. 41.

672. Duæ in Sacrarum Scripturarum Codice referuntur idius Epistolæ, quarum prima Scripta creditur an. Chr. 50. Idi scribendæ, uti et phrasibus suggerendis operâ Marci usum Apostolum tradunt; tabellionem verò habuisse Sylvanum, eundem fortassè ac Silam in Actibus Apostolorum celebrem. Scripta est Babylone, idest, Romæ, prout interpretantur Eusebius, lib. 2. Hist. c. 15. Hieronymus*, De Vir. Illust. c. 8. et Oecumenius, In 1. Pet. c. 5.

Inscripta est ad fideles Bithyniæ, Ponti, Galatiæ, Asiæ, et Cappadociæ. Quamquam autem fideles ex Judæis potissimùm respiciat, fideles tamen ex Ethnicis non negligit. Græcô Sermone, et dignâ Principe Apostolorum energiâ est exarata. Ejusquinque

sunt capita, in quibus totus est in tradendis vi-
ta Christiana preceptis.

Secundam ad eondem dedit paulò ante 670.
obitum suum, annò nempe 66. Christi. In
eâ fideles hos etiam atque etiam monet, ut
tradita ab Apostolis doctrina adhereant, bo-
norum scilicet operum exercitiò, nihil cu-
rantes ea, quæ à pravis Doctoribus, Secta-
toribus nempè Simonis Magi, ut vulgò credi-
tur, jactabantur. Sermo in illâ incidit
de Pauli Epistolis, quas Petrus laudat, addens,
ab indoctis aliquibus eas in pravum sensum
detorqueri. Tria sunt illius capita.

De illius autoritate olim quidam 6
dubitare visi sunt, ut tertantur Origenes,
Tract. 5. in Joan. et Hom. 13. in Genes. Item
Hom. 7. in Joan. Eusebius, lib. 3. Hist. c. 19.
et Hieronymus, de Script. Eccles. in Petro. No-
viter verò Lutherus. Sit

Conclusio.

Hæc secunda S. Petri Epistola est verè 671
ab ipso conscripta, et Canonica.

Prob. Conclusio 1.º Ex ipsamet Epistolâ
ac quidem 1.º se ipsum illius Autorem esse
Petrus ipse statim prodit ipsius Epistolæ ini-
tiò, cùm hisce cam[illegible] exorditur: Simon Pe-
trus servus, et Apostolus Jesu Christi, c. 1. v. 1.
2.º Ibidem disertis verbis testatur, se Chris-
to adfuisse, cùm in monte sanctò transfigu-
raretur, à v. 16. usque ad 18. 3.º c. 3. v. 1. tes-
tificatur, se priorem Epistolam jam ad ipsos
dedisse, seu scripsisse. 4.º denique eodem
c. 3. v. 15. et 16. mentionem facit Epistolæ ad
Hebræos aliarumque à B. Paulo exaratarum
quem charissimum fratrem suum appellat.

Ergo dicere oportet, vel S. Petrum hujus Epistolæ Auctorem esse, vel impudentissimum quemdam nugatorem, et impostorem, qui turpiter nobis imposuerit, ut se fidelibus omnibus pro Petrô venditasset. Atqui hoc dici non potest: qui enim unquam fieri potuisset, ut SS: Patres, universáque Ecclesia, quæ utique errare non potest, hunc circulatorem inter Sacros Scriptores computasset, et in Conventibus fidelium ejus librum in Sacris etiam mysteriis legi jussisset? Ergò dici debet illius auctorem verè esse Petrum.

672. Prob. 2º. Auctoritate Veteris Ecclesiæ Patrum, ut Origenis, Eusebii, Hieronymi, locis supra citatis. Clementis Alexandrini, in lib. Hypotyp. Auctoris Synopsis. Gregorii Nazianzeni, in Carmine. Et aliorum, qui eam et à S. Petrô Scriptam, et Canonicam esse tuentur.

673. Pb. 3tiò Auctoritate Conciliorum, quæ Sacrorum librorum Catalogum ediderunt, cui eam quoque attexuerunt: Necnon Universalis Ecclesiæ, quæ, ut primùm dictum est, eam Sacris Scripturis accensuit, atque in fidelium conventibus, necnon Sacris mysteriis eam legi jussit, et jubet.

674. Pb. 4tò testimoniô Acatholicorum, ut Calvini, qui argument. Connecent. in 2. S. Petri Epist. ait, quòd omnibus ejus partibus Spiritus Christi se manifestet, sibique conscientiæ duceret, si illam rejiceret. Flacius quoque Illyricus Centuriatorum Magdeburgensium primipilus Glossas quoque in hanc Epistolam scripsit, quin ullatenus dubitaret, eam

esse illius, cujus nomen præsefert, scilicet S. Petri Apostoli. 493. ~~497~~.

C Objicitur quidem, quòd hujus Epistolæ Stylus prorsùs differat à Stylô prioris S. Petri Epistolæ, adeoque non videatur esse illius, sed alicujus alterius, consequenter nec Canonica. 675. 4 220

Respondet S. Hieronymus*, hanc Styli diversitatem adscribendam esse variis, quibus S. Petrus pro rerum necessitate usus est, Interpretibus. Testatur quoque Clemens Alexandrinus, lib. 7. Strom. non modò S. Marcum, sed et Sauciam quemdam eandem Epistolam interpretatos fuisse. Imò in Novô Testamentô fit mentio eorum, qui primis illis Apostolicis temporibus Interpretum munere fungebantur. Igitur ex binarum harum Epistolarum Styli diversitate, Interpretum duntaxat, non verò Auctorum diversitas inferri potest, aut debet.

m * Ep. ad Hedib. quæst. 11.

De Epistolis S. Joannis Apostoli. 676.

Tres numerantur apud nos hujus Apostoli Epistolæ, quarum prima ex Veterum traditione, prout testatur S. Augustinus*, ad Parthos est directa. In eâ quinque Capitibus explicatur Incarnationis Dominicæ veritas, et Oeconomia; traduntúrque varia documenta cùm ad fidem, tum ad mores pertinentia.

n * Quæst. in Evang. lib. 2. c. 39.

Ab omnibus semper suo Auctori fuit adscripta*, quælibet etiam illius periodus Joannis Apostoli Stylum apertè redolet.

o * Euseb. lib. 3. Hist. c. 19. edit. Christophorson.

De illis tamen verbis, quæ leguntur c. 5. v. 7. nempe, Tres sunt, qui testimonium 677.

dant in cœlo, Pater, Verbum, et Spiritus Sanctus, et hi tres unum sunt, an verè S. Joannis sint, et ad hujus Epistolæ contextum pertineant, dubium aliquod extitisse, et nunc etiamnum esse debere, contendit Erasmus. Richardus Simonius etiam nihil non movet*, ut horum verborum auctoritatem penitus infringat, atque ex margine, in quo per modum Scholii à librario quodam posita fuisse ait, in ipsum textum ab aliis translata fuisse probet. Sed contra hos ponitur

p * Hist. crit. du Nouveau Testam. lib. 1. c. 18.

Conclusio.

578. Hæc verba c. 5. v. 7. Epistolæ 1.a S. Joannis Apostoli verè illius sunt, et ad ipsum textum pertinent.

Prob. Conclusio 1.a Ex ipso hujus Epistolæ contextu: nam cum vers. 7. dixisset S. Joannes, Quoniam tres sunt, qui testimonium dant in cœlo, Pater, Verbum, et Spiritus Sanctus: et hi tres unum sunt; statim versum 8. à particulâ copulativa incipit dicens, Et tres sunt, qui testimonium dant in terrâ: Spiritus, et aqua, et sanguis: et hi tres unum sunt. Ad quid autem v. 8. particula Et, nisi quia opponit versum 7. cui opponitur; duo enim hæc extrema Cœlum, et Terra ad se invicem refert, et inter ea comparationem instituit, atque ea sibi invicem opponit. Ergò iste versus 7. est verè S. Joannis, et ad ipsum Epistolæ textum pertinet, aliàs mana, confusa, et perturbata ipsius oratio fluere dici deberet.

Adde, quod vers. 6. dixerat, Jesum venisse in aquâ, sanguine, et Spiritu, qui Spiritus testificatur Christum esse veritatem. Vers. 8. autem ait, tres igitur in terrâ Spiritum nempe, Aquam, et Sanguinem testificari, Christum esse verum hominem, hosque tres

unum esse. At vers. 7. dicit, tres etiam in coelô, videlicet Patrem, Verbum, et Spiritum Sanctum, dare testimonium, Christum verum esse Dei filium, hósque unum esse. Demum vers. 9. hæc duo testimonia terrestre, et coeleste simul jungit, atque inter ea paritatem instituens ait, testimonium Dei majus esse, quàm hominum seu terrestrium quamvis et istud suscipiendum sit. Si, inquit, testimonium hominum accipimus, testimonium Dei majus est. Ergo hic versus 7. ab omnibus, qui judiciô et ratione utuntur, velut genuinus, et à S. Joanne conscriptus est admittendus.

Pb. 2dô auctoritate Ecclesiæ, quæ hæc versûs 7. hujus Epistolæ verba publicè in sacrô officiô legit Dominicâ in Albis. Concilium quoque Tridentinum, dum omnes Scripturæ sacræ libros cum omnibus suis partibus et prout in Ecclesiâ legi consueverunt, necnon in veteri vulgatâ Latinâ Scripturarum editione habentur, suscepit, versum 7. hunc istius Epistolæ unà utique suscepit, ut qui in Ecclesiâ legi solitus fuerit, et adhuc soleat, necnon in veteri vulgatâ Scripturarum editione contineatur, adeoque hujus Epistolæ partem constituat. 679.

Annô item 484. teste Victore Vitensi Episcopô* Episcopi Mauritaniæ, et Sardiniæ numerô ferè 400. in professione fidei eorum nomine ab Eugeniô Carthaginensi Episcopô Hunerico Wandalorum Regi oblata hæc inter alia eloquuntur: Ut adhuc luce clarius unius divinitatis esse cum Patre, et Filiô Spiritum Sanctum doceamus, Joannis Evangelistæ testimoniô comprobatur. Ait namque, Tres sunt, qui testimonium perhibent in coelô,

*lib. 2. persecut. Afric. provinc.

Pater, Verbum, et Spiritus Sanctus; et hi Tres unum sunt.

680. Prob. 3tio Auctoritate Veterum Ecclesiæ Patrum, ut S. Cypriani, qui de Patre, inquit*, Filio, et Spiritu Sancto Scriptum est: et hi Tres unum sunt. S. Athanasii, qui in Disputatione contra Arium eadem verba usurpat. S. Hieronymi, qui conqueritur in Proloq. ad Epistolas Canonic. versum hunc ab infidelibus Translatoribus omissum fuisse. Victoris Vitensis, qui 400. Mauritaniæ, et Sardiniæ Episcoporum prius à nobis adductum de hujus versûs veritate testimonium loc. cit. refert. S. Fulgentii, qui totum hunc versum tanquam verè S. Joannis adversus Arianos adduit*, in Respons. ad object. Arian. Cassiodori, qui et hunc versum ex S. Joannis Epist. 1. c. 5. refert, in Summario c. 5. Ep. 1. S. Joan.

* lib. de unit. Eccles.

681. Prob. 4to Ex antiquis Mss. Codicibus tum Græcis tum Latinis, in quibus hic versus legitur. ut in Codice quodam Britannico, cujus ob vetustatem tanta fuit apud Erasmum ~~critica~~ auctoritas, ut versum hunc in præcedentibus suis versionibus omissum, in posterioribus restituerit. In Codicibus, quibus usi sunt Autores editionis Complutensis an. 1517. quo de re hæc ait Cardinalis Ximenes, in Præfat. Maxima laborum pars in eo præcipuè versata fuit, ut castigatissima omni ex parte, vetustissimáque exemplaria, Hebraica, Græca, et Latina pro Archetypis haberemus. In Septem Codicibus, quos Robertus Stephanus ex Italiâ, Galliâ, et Hispaniâ conquisitos in adornandâ suâ Novi Testamenti editione

an. 1550. adhibuit. In Codice Latinô Bibliotheca S. Germani à pratis ante 800. annos sub Lothariô Rege exaratô. In codice Latinô FF. Praedicatorum Parisiensium ante 400. vel 500. annos conscriptô, et emendatô ex Codicibus Mss. jussu Caroli Magni exaratis, ubi etiam ad hunc versum addita est in margine hac nota: Hic corrupti quidam libri Graecorum, ut ait B. Hieronymus, hoc capitulum non habent, quo maximè fides catholica roboratur. In codice antiquissimô Corbejensi, et aliis multis, quos laudant Monachi Benedictini Congregationis S. Mauri in Galliâ, in annot. ad Prolog. Hieronym. in Epist. Canonicas. In Codicibus, quibus usi sunt veteres, quorum auctoritatem adduximus, Patres. Denique in omnibus ferè Mss. Codicibus, qui à 600. et quod excurrit, annis conscripti fuerunt. Ergo meritò hic versus censetur esse S. Joannis, et ad textum 1ae illius Epistolae pertinere.

Prob. 5tô testimoniô omnium recentiorum Scriptorum Heatholicorum aque ac Catholicorum, qui nostram tuentur sententiam. Ut Erasmus, qui, cùm in priori suâ, ut jam dictum, Novi Testamenti editione hunc versum omisisset, postèa tamen, meliora sapiens, illum restituit. Calvinus, qui illum, quòd, si addatur, filus orationis optimè fluat, atque in emendatioribus, et melioris notae exemplaribus inveniatur, recipiendum decernit, Comment. in Ep. 1. Joan. c. 5. v. 7. Cum sequitur Beza, qui ait*, hunc textum retineri

682.

* Not. in 1. Joan. c. 5. v. 7.

debere, coquòd illius pars sit; et cum ipso omnes Calvinistæ.

Omnes quoque Lutherani, qui in omnibus suis editionibus hunc versum, quem ipsorum Magister Lutherus deleverat, textui ipsius S. Joannis Epistolæ restituerunt, atque velut validissimum argumentum Anti-Trinitariis opposuerunt.

Nihil hic de Scriptoribus Catholicis dicemus, cùm certum sit, omnes versum hunc et S. Joannis esse, et ad textum pertinere tueantur, si unicum Simonium excipiamus, qui hic contra torrentem niti vele videtur, sed profectò frustrà, ita ut non immeritò eidem illud Terentii occinere possit: frustrà niti, et laborando nihil aliud, quàm odium quærere, extremæ dementiæ est.

Solvuntur Objectiones à Simonio contra Conclusionem nostram propositæ.

683. Simonius nihil contra argumentum quod pro nostrâ sententiâ ex ipso Epistolæ S. Joannis textu deduximus, movet; necnon relictâ nobis etiam Ecclesiæ, et Concilii Tridentini autoritate, adducta à nobis Patrum testimonia impetit, atque

Obiicit, seu contendit 1.° S. Cyprianum locò à nobis citatò hæc verba, Et hi tres unum sunt retulisse duntaxat, atque Patri, Filio, et Spiritui Sancto adaptasse ea, quæ in omnibus exemplaribus leguntur circa testimonium Spiritûs, Aquæ, et Sanguinis, de quibus dicitur, Et hi tres unum sunt, atque idcò eum dixisse: De Patre et Filiò, et Spiri-

tu Sancto Scriptum est, et hi tres unum sunt.

Eam suam expositionem fulsit auctoritate Facundi cujusdam Africani Scriptoris, qui istud S. Joannis de Spiritu, Aquâ, et Sanguine testimonium à B. Cypriano de Patre et Filiô, et Spiritu Sanctô dictum intelligi ait.* * Facund. pro defens. Trinit. capit. lib. i. c. 4.

Resp. Nimis specifica et aperta sunt S. Cypriani verba, quam ut in alienum sensum quoquo modô detorqueri possint. S. Cyprianus absolutè et disertè ait, De Patre, et Filiô, et Spiritu Sanctô Scriptum est, et hi tres unum sunt, ubi autem id Scriptum est? Scilicet apud Joannem. Nullus hû ei sermo de testibus terrestribus Aquâ, Sanguine, et Spiritu.

Quod Facundum spectat, bonus ille vir, nequidem legerat S. Cyprianum, ut qui ex ipso Epistolam seu librum de Trinitate citet, in quo ea, quæ memorat, idem scripsisse ait,* cùm tamen hic S. Doctor nullam Epistolam, aut librum de Trinitate scripserit sed Libô de unitate Ecclesiæ duntaxat Trinitatis divinæ unitatem ex adductô Ep. i. S. Joan. c. 5. v. 7. demonstret. Audiverat fortè, vel apud quemdam alium Scriptorem legerat Facundus, S. Cyprianum in quodam opere ex c. 5. Ep. i. S. Joannis quidpiam de Trinitate, et unitate divinâ adduxisse, nec, cùm in hô Scriptura mancô et depravatô exemplari versum 7. c. 5. hujus Epistolæ invenisset, arbitratus est, hunc S. Doctorem illa, quæ de Spiritu, Aquâ, et Sanguine ibidem v. 8. dicuntur, de divinâ Trinitate esse interpretatum, quod falsum esse apertè declarant ipsamet S. Cypriani verba. * apud Simon. Hist. crit. du N. T. l. i. c. 18.

Sane S. Fulgentius Facundô isto et ætate, et auctoritate superior, adductô hoc

* cit. loc. capitis 5. versu 7. Epist. hujus hæc subjungit*, Quod etiam Beatissimus Martyr Cyprianus in Epistolâ de unitate Ecclesiæ testatur dicens: De Patre, et Filio, &c. Dispiciat modò Simonius, cui magis hic credendum sit; Facundo suo, an S. Fulgentio? Plura adhuc pro vindicandâ hac S. Cypriani sententiâ proferre possemus argumenta, verùm hæc sufficienter ostendunt, quòd hic malam causam agat Simonius.

684. Contendit 2.do S. Athanasium neutiquam versum 7.mum cap. 5.ti Ep. 1. S. Joan. in suâ disputatione contra Arium adduxisse sed hæc duntaxat verba: Et hi tres unum sunt. quæ sicut Facundus de illo testatur, Trinitati adaptat.

Resp. Equidem verum est, quòd citatô locô circa finem S. Athanasius ex Ep. 1. S. Joannis hæc duntaxat dicat: Insuper præter ista omnia Joannes dicit: Et hi tres unum sunt. At luce meridianâ clarius est, ibi eidem neutiquam sermonem fuisse de versu 8. c. 5. ejusdem Epistolæ, seu de Spiritu, aquâ, et sanguine terrestribus testibus, quos deinde per accommodationem ad tres divinas personas inflecteret /: quod nimis sanè frigidum et imbelle argumentum adversùs Arium fuisset, atque ab ipso facili negotiô diluendum :/ Sed de versu 7. dicti c. 5.ti Ipsi enim toto disputationis contextu, et paulò ante adductum S. Joannis testimonium nonnisi de Patre, Filio, et Spiritu Sanctô est sermo, eaque omnia, quæ congesserat, et protulerat cùm ex Veteri, tùm ex Novô Testamentô ad evincendam Trinitatem Divinam, Patrem nempe, Filium, et Spiritum Sanctum, testimonia, hisce velut epiphonemate concludit: In-

501.

super præter ista omnia Joannes dicit: Et hi tres /: Pater scilicet, Filius, et Spiritus Sanctus, hæc enim tria nomina semper inculcat :/ unum sunt. Malæ fidei proinde est Simonius, quòd hæc S. Athanasii verba in alienum sensum detorqueat.

Contendit 3.tiò Citatum à nobis Prologum in Epistolas Canonicas falsò attribui S. Hieronymo, quod multis rationibus et conjecturis probare nititur. Unde concludit, testimonium, quod ex Prologô illo adduximus, falsò etiam illi adscribi. 685.

Resp. Hunc Prologum tanquam S. Hieronymi inveniri in S. Scripturæ exemplaribus ante 700. et 800. annos, atque in pluribus tempore Caroli Magni editis. Burnetus Anglus etiam testatur*, illum in omnibus, quæ viderat exemplaribus Mss. ut et in Ms. Basileensi contineri. Joannes quoque Oxoniensis Episcopus in Angliâ testatur*, hunc Prologum tanquam Hieronymi passim in Mss. et impressis antiquioribus ferè omnibus Codicibus reperiri. Eum verò hujus S. Ecclesiæ Doctoris esse palam fieri videtur ex eo, quòd non modò illius velut Auctoris nomen præ se ferat, sed etiam piæ illius foeminæ ad quam exaratus est, nempe Eustochium.

* Voyages de Suisse, et d'Italie.

* Not. in Cypr. de Unit. Eccles.

Hæc argumenta, si iis, quæ in contrarium adducit Simonius, comparentur, æquè fidem faciunt ac sua. Verùm hîc in vindicandô hoc Prologô non multùm solliciti esse debemus, ut qui antiquiorum Patrum Cypriani videlicet, et Athanasii aperta pro textûs nostri veritate ~~[illegible]~~ testimonia habeamus.

Ait etiam Simonius cit. lib. 1. c. 18. se alibi Victorem Vitensem, et Fulgentium à nobis supra adductos refutaturum, nempe librô 2. sui Operis, ubi specialiter de Novi Testamenti Versionibus acturus est. Verùm ne verbulum quidem de istis duobus Scriptoribus memorat. Cassiodorum quoque ultrò nobis dimittit, quòd nempe nihil habeat, quod adversùs ipsius auctoritatem regerat.

686. Objicit 4.tò Patres Græcos, Cyriæum, Gregorium Nazianzenum, Chrysostomum, Dydimum; et Latinos, Augustinum, Leonem, Bedam, &c. apud quos sæpe dictus versus non legitur.

Resp. Id hujus versûs veritati nihil officere, ut quæ ex eo confirmetur, quòd his Patribus alii antiquiores illum legerint, ut Cyprianus, Athanasius, &c. Fortè in Codicibus, quibus Patres illi à Simoniô adducti utebantur, deerat, unde nec illum proferre poterant. Vel eum in controversiâ positum noverant, unde ne lites accumulare velle viderentur, studiô ab ipsis prætermissus fuit, præsertim cùm alia ipsis ex S. Scripturâ adhuc suppeterent permulta testimonia, et argumenta, quibus adversarios suos retunderent.

687. Ob. 5.tò Varios Mss. Codices, in quibus hic versus non legitur.

Sed nos ei multò plures objicimus, in quibus legitur. Simonii ergo Codices sunt depravati quoad hunc locum, unde et illius argumentum ruit, ipseque cum suis Codicibus Mss. repellendus est.

Verùm quaeret aliquis, quî ergò factum sit, ut versus ille in multis tum Graecis, tum Latinis Codicibus desideretur?

Resp. 1.º Verisimile esse, id factum fuisse transcriptoris seu librarii alicujus vitio, qui cùm textum, atque initium versûs 7. hujus transcriberet, exaratis his verbis, quae nempe sunt illius initium, quoniam tres sunt qui testimonium dant, errante oculô et calamô statim ad versum 8. transivit, atque residuum versûs 7. ex inuriâ praetermisit. Hujusmodi lapsus in similibus casibus haud infrequentes sunt, quorum multa exempla afferunt Patres nostri Benedictini Galli in suis ad Prologum S. Hieronymi in Epistolas Canonicas observationibus; ad quod mancum exemplar deinde plura alia exarata fuerunt, et ad haec adhuc alia, &c. Unde factum, ut in aliquibus Codicibus, in quibus primò versus istô deerat, vel ipsius transcriptoris vel alienâ manu restitutus fuerit, atque vel intra lineam, vel ad marginem collocatus fuerit.

Resp. 2.º Versum hunc fortè ab Arianis in aliquibus Codicibus fuisse ablatum, quem postmodùm librarii sua exemplaria ex iis Codicibus transcribentes omiserunt. Id egisse Arianos testatur Fromundus Theologus Lovaniensis, Comment. in Ep. 1. Joan. c. 5. Hujusmodi autem sacrorum librorum depravatio haud infrequens apud ipsos fuit; eos namque accusat S. Ambrosius, quòd etiam non modò ex suis, sed et ex nostris Codicibus haec verba: quoniam Deus Spiritus est, deleverint. Id etî-

~~508.~~ ~~49~~ am apertè colligitur ex Prologô Hieronymi in Epistolas Canonicas. Socrates quoque testatur*, Arianos ex c. 4. hujus 1ae S. Joannis Epistolæ versum 2. expunxisse. Hæc de memoratô versu 7. c. 5. et universim de 1a S. Joannis Epistolâ dicta sufficiant; nunc ad reliquas duas transimus.

a *apud Fromundum loc. cit.

688. Secunda inscripta est ad Matronam quamdam nomine Electam, nisi nomen istud Symbolicè fortassis adhibitum fuerit, ad Ecclesiam alteri Ecclesiæ litteras dantem contegendam.

689. Brevissima est, quippe quæ unicô capite, cujus 13. sunt versus, comprehenditur. Putant aliqui eam commendatitiam fidelium Ecclesiæ cujusdam ad alteram transeuntium: aliquando enim Apostoli, seu Sacri Ecclesiæ Christianæ Scriptores ænigmaticè scribere cogebantur, ne in persecutores infideles inciderent. Verùm de hac conjecturâ sit, quod placuerit.

In eâ Apostolus impugnat Basilidem, ejúsque Sectatores, qui tunc temporis docebant, Christum non fuisse verum hominem, sed phantasma, ac proinde eum nec aliquid egisse, aut passum fuisse. Gratulatur Electæ, et filiis ejus, quòd Seductores hos non audiverint, vetátque omnem cum eis communionem, in iis etiamnum rebus, quæ vitam civilem spectant.

699. Tertia ad Cajum scripta est, et unicô etiam capite, cujus 14. sunt versus, concluditur. In eâ Apostolus Cajum laudat, quòd fideles hospitiô excipiat, et ne ab

ineptis desistat hortatur, &c. In ambabus 505.
Joannes se Seniorem appellat, et ab hoc nomine eas orditur dicens Senior, &c. Unde de iis aliquando in Ecclesia dissidium fuit, et etiamnum dubitare videntur Protestantes aliqui, num sint Joannis Apostoli: cum enim Papias apud Eusebium, lib. 3. Hist. c. 33. et Hieronymus, de viris Illust. tradat, duos fuisse, qui Joannes nominarentur unum Apostolum, et alterum, qui Senior dicebatur, atque harum binarum Epistolarum autor non Apostolum dumtaxat, prout jam diximus, sed Seniorem se nuncupet, ipsis verisimile videtur, easdem ab hoc Seniore Joanne, non ab Apostolo fuisse conscriptas.

Sed hac levis dumtaxat est conjectura, 690.
quæ præjudicium nullum afferre potest tot Veterum Patrum, et Conciliorum sententiis, qui has duas Epistolas, et Canonicas, et Joannis Apostoli esse censuerunt. Ponuntur quippe sub hujus Apostoli nomine in Catalogo Scripturarum divinarum ~~sub hujus Apostoli nomine in Catalogo Scripturarum divinarum sub hujus Apostoli nomine~~ à Conciliis Laodicenô, Carthaginensi 3tiô Florentinô, et Tridentinô. Item ab Innocentiô I. Ep. ad Imperium; à Gelasiô I. in Conciliô Romanô 70. Episcoporum; ut et ab Origene, Hom. 7. in Jone; ab Epiphaniô, Hæres. 76. ab Autore Synopsis. à Hieronymô, Epist. ad Paulin. ab Augustinô, lib. 2. De Doct. Chr. c. 8. à Rufinô, In Exposit. Symb. ab Isidorô, lib. 6. Etymolog. à Joanne Damascenô, l. 4. c. 18.

Secunda etiam citatur à S. Cyprianô, lib. 2. Sent. Conc. Carthag. Tertia verò à Dionysiô, Hierarch. coelest. c. 3.

Ecclesia denique in suis divinis officiis utramque sub nomine Joannis Apostoli legit*.

In illis autem Joannes Seniorem seu Presbyterum se nuncupat ob notabilem scilicet ætatis diuturnitatem; vixit enim, prout tradit S. Hieronymus*, usque ad Sexagesimum octavum annum post Passionem Domini, et Ephesi longô Seniô confectus, postquam Asiæ Ecclesias fundasset, obiit an. Christ. 100. prout jam suprà ad ipsius Evangelium annotavimus. Omnium porrò consensu in his duabus Epistolis ille idem est Joannes Presbyter, qui et Apostolus, et Evangelista. Quòd autem Papias apud Eusebium duos Joannes statuat, Apostolum unum, Seniorem alterum, id verum esse potest, quin tamen sequatur, hunc harum Epistolarum Auctorem esse, quâ de re nihil ait Papias; fortè variô et duplici, quo se nominat Joannes in suis libris, nomine deceptus Papias, arbitratus est duos fuisse Joannes, cùm tamen tota antiquitas testetur, unicum fuisse Joannem Apostolum, qui Canonica Scripta Ecclesiæ tradiderit.

692 Quo præcisè tempore tres istæ S. Joannis Epistolæ fuerint exaratæ, incertum est; verisimilius videtur, eas scriptas fuisse post hujus Apostoli ex Insulâ Pathmos reditum paulò ante illius obitum, hoc est annô Chr. 98. nam tunc temporis maximè grassabantur Ebionitæ, Cerinthiani, et Basilidiani, ad quos in tribus hisce Epistolis potissimùm respexisse, quósque refutasse videtur Apostolus iste.

* Simon. Hist. Crit. du N. T. l. 1. c. 18.

* De vir. Illust. in Joan.

507.
~~[illegible]~~
693.

De Epistolâ S. Judæ Apostoli.

Judas cognomentô Thaddæus, sive Lebbæus, et Zelotes, qui et interdum frater Domini appellatur ideo, prout arbitramur, quia B. V. Mariæ Sororis filius, et S. Jacobi Minoris Jerosolymæ Episcopi frater fuerit.

Ad Lybiæ populos eum conciones habuisse refert S. Paulinus, carm. 26. qui etiam hujus Apostoli corpus ibidem quiescere asserit. Juxtà Græcos recentiores Edessa, et omnis Mesopotamia; juxta alios, Judæa etiam, Samaria, Idumæa, Syria, et Armenia, præsertim etiam Persia Judam Evangelii Præconem habuerunt.

Eum martyriô affectum, et conditum 694.
in Persiâ Abdias, Fortunatus, Beda, et Latinorum Martyrologia ferunt. Græci verò nonnulli Beryti morte suâ defunctum scribunt: Eorum tamen Menologia, quæ diem 19. Junii Judæ Apostolo sacram habent, sagittis confossum asserunt in Ararâ, fortè Armeniâ, in quâ montem Ararath, seu Ariarathim Urbem est invenire: Armeni enim veteri traditione fulti eum in suâ regione martyrium subiisse tuentur. Hæc omnia produnt, nihil certi hâc de re haberi.

Unica, eáque brevissima, et unicô capite, 695.
quod 25. versus distinguunt, comprehensa extat illius Epistola, quæ in Ecclesiâ habeat auctoritatem. Catholica dicitur, quòd nulli peculiari Ecclesiæ, sed omnibus fidelibus à Patre dilectis et à Christô Dominô vocatis inscripta sit.

Ex illius v. 17. et 18. ubi Apostolorum Petri et Pauli velut ab illis, quos alloquitur, satis cognitorum Epistolas allegat*, ut et ex toto illius contextu, omnibus Judæis in Orientis Provinciis, Asiâ Minore, et ultrà Jordanem degentibus, qui Christo nomen dederant, Epistolam suam scripsisse

* 2. Pet. c. 3. v. 3.
1 Timoth. c. 4. v. 1.
2. Timoth. c. 3. v. 1.

3.
227

colligitur; quos admonet, ut à Pseudo=Doctoribus caveant, à Gnosticis nempè, ut arbitramur, Nicolaïtis, et Simonianis, qui sanam doctrinam inficientes, Ecclesiam prorsus invertere conabantur.

Quo tempore eam scripserit, ignoramus; sanè post Hæreticos illos, quorum meminimus, eam scripsisse debuit. Deinde v. 17. et 18. Apostolos Petrum et Paulum jam ante peremptos innuere videtur; præterea cùm eorum adeget Epistolas, post eorum mortem, et circà annum Chr. 66. vel 67. eam ab ipso scriptam esse censendum videtur; imò, qui eam post Urbis Jerosolymæ excidium exaratam arbitraretur, fortè non procul à veritate discederet.

696. An Canonica sit, Veteres nonnulli hæserunt, prout referunt Eusebius lib. 3. Hist. c. 25. qui tamen eam suâ ætate à multis fuisse receptam ait; Hieronymus, de vir. Illust. c. 4. Et Amphilochius, Carm. ad Seleuc. Paucos ex Vetustioribus illius mentionem fecisse testatur idem Eusebius, lib. 2. Hist. c. 23. circa finem, ubi, verumtamen, inquit, eam in plurimis Ecclesiis publicè lectitari cognovimus.

Illam autem idcirco à nonnullis haud receptam fuisse ait Hieronymus*, quòd Auctor in eâ*, libri Henoch, seu illius saltem Prophetiæ meminerit, et de Moyse quædam referat*, quorum in Canonicis Veteris Instrumenti libris nullum extat vestigium; quare ex quodam apocryphô Opere, quod Moysis Assumptio inscribitur, deprompta censuerunt. De eâ quoque non modò dubitavit Lutherus, sed et solitô sibi furore illam penitùs rejecit.

e *loc. cit. in Judâ
f *v. 14.
g *v. 9.

697. Verùm hæc tanti momenti Conciliis, et Patribus visa non fuêre, quin eam divinis Scripturis adnumerarent. Eam quippe velut Canonicam recensent Concilia Laodicenum, Carthaginense 3tium, Florentinum, et Tridentinum. Item

Innocentius I. Ep. ad Exup. et Gelasius I. in Concilio 70. Episcoporum. 509.

Inter veteres Patres, quos supra part. i. c. 5. recensuimus, eam Canonicam consent Epiphanius, Hæres. 76. Augustinus, lib. 2. de Doct. Christ. Ruffinus, in expos. Symb. Isidorus, lib. 6. Etymolog. c. 1. Damascenus, lib. 4. c. 18. citatur etiam velut Judæ Apostoli à Dionysio, de divin. nomin. c. 4.

Eam proinde suscipiunt universim omnes omnes Orientis atque, ac Occidentis Ecclesiæ. Protestantes quoque, et Unitarii eam inter reliquos Novi Testamenti libros Canonicos collocarunt. Et quamvis eam rejecerit Lutherus, tamen ipsius Discipuli, et Sectatores, procul ut eam rejiciant, omnimodè Magistri sui in eam furorem mitigare adlaborant*. Calvinus quoque idem cæteris Canonicis Epistolis ascendam vult, cæterùm, inquit, illius lectio sit summopere utilis, nihilque contineat, quod doctrinæ Apostolicæ conforme non sit, necnon à longò jam tempore ab omnibus probis velut Canonica fuerit habita.

* Simon Hist. Crit. du N. T. l. 1. c. 18.

* Arg. comment. in Ep. Judæ.

Quæ verò in suâ Epistolâ tum de Henoch tum de Moyse protulit Judas Apostolus, aliundè quàm à libris apocryphis habere, vel saltem Spiritu sanctò docente ex iis libris vera à commentitiis secernere potuit; nam et in apocryphis libris aliquid veri invenitur, hóque dum Judas protulit, non tamen totum librum approbasse dicendus est, inquiunt S. Hieronymus, in c. 1. Ep. ad Titum; et S. Augustinus, lib. 15. de civ. c. 23. et lib. 18. c. 38. Profectò S. Paulus Act. 17. 1. Cor. c. 15. et ad Tit. c. 1. profert testimonia ex Ethnicis Poëtis Arato, Menandro, et Epimenide; quis autem propterea 598.

228

diat, S. Paulum horum Poëtarum libros conservare voluisse?

Pseudo-Evangelium aliquod, quod olim sub Judæ Apostoli nomine circumferebatur, Gelasius Pontifex reprobavit.

Caput Quartum.

694. ## De libro Apocalypsis.

Apocalypsis latinè Revelatio, quo nomine inscribitur liber revelationum S. Joannis Apostoli, et Evangelistæ, in Insulâ Pathmos, quò jussu Domitiani Imperatoris relegatus fuerat, eo tempore, quod inter annos Christi 95. et 97. intercessit, ab eodem exaratus fuit; Unicus Novi Testamenti liber Propheticus, in quo videlicet futura prædicuntur.

In 22. Capita distribuitur, quorum priora tria instituendis Episcopis septem Ecclesiarum Ephesi, Smirnæ, Pergami, Thiatyræ, Sardorum, Philadelphiæ, et Laodiciæ adhibentur. Quindecim, quæ proximè sequuntur, persecutiones Ecclesiæ exhibent, sive à Judæis, sive ab Hæreticis, sive tandem ab Imperatoribus Romanis, ac potissimùm à Diocletianô, et Maximianô, Galeriô Maximô, Severô, Maxentiô, Maximinô, Liciniô, et Julianô Apostatâ tolerandas. Exinde describitur ultio Dei in persecutores, in Imperium, urbémque Romanam, quæ Babylonis insignis prostitutæ septem collibus insidentis nomine designatur. Quatuor tandem reliqua Capita triumphum continent, quem Ecclesia de hostibus postèa retulit; ipsius cum agnô nuptias, ac tandem Ecclesiæ triumphantis felicitatem.

Pro. Hujus Libri Autorem fuisse Corinthum hæresiarcham, qui et ipse fictas revela-